

2016-12-22
N2016/0864/SUBT**Näringsdepartementet**

Trafikverket

781 89 Borlänge

Uppdrag om prissättningen av kapacitet för gods- och persontrafik på järnväg

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Trafikverket att inom ramen för gällande EU-rätt, redovisa förutsättningarna, för att utveckla avgiftssystemet på järnväg för att säkerställa ett samhällsekonomiskt effektivt kapacitetsutnyttjande ur ett gods- respektive persontransportsperspektiv och som ett medel som bättre kan bidra till att nå klimatmålen. Trafikverket ska även analysera förutsättningarna för och effekterna av användandet av en extraavgift för utnyttjandet av överbelastad infrastruktur.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 24 februari 2017.

Ärendet

Trafikverket har såsom infrastrukturförvaltare enligt järnvägslagen (2004:519) bland annat ansvaret för prissättningen av den kapacitet som erbjuds järnvägsbranschens aktörer och den för operativa driften av det statliga järnvägssystemet. Trafikverket har vidare det huvudsakliga ansvaret för planeringen och genomförandet av underhålls- och investeringsåtgärder som vidmakthåller och utvecklar det statliga järnvägssystemet.

Kapacitetskonflikter kan bland annat uppstå längs järnvägssträckor som används för olika typer av gods- och persontransporter vilket i sin tur leder till att vissa operatörer får stå tillbaka i tilldelningsprocessen när andra operatörer prioriteras. Trafikverket ansvarar för att båda transportslagens behov beaktas och att de kriterier som används för att

prioritera vid planering av kapacitetsutnyttjande och i den operativa driften leder till ett samhällsekonomiskt effektivt utnyttjande av infrastrukturen i enlighet med järnvägslagen och Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/34/EU av den 21 november 2012 om inrättande av ett gemensamt europeiskt järnvägsområde (SERA-direktivet).

Skälen för regeringens beslut

Transportsektorn är den sektor som dominerar de svenska utsläppen av växthusgaser och är även den största nationella källan till utsläpp av kväveoxider. Transportsystemets utformning som helhet har stor betydelse för dess bidrag till en långsiktigt hållbar utveckling. Regeringens politik innebär bland annat att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer och att de nationella miljö kvalitetsmålen ska nås. Transportsektorns klimatpåverkan och utsläpp av luftföroreningar behöver därför fortsätta att minska jämfört med dagens nivå. En tillräcklig förändring, som leder till att målen nås, kan bara åstadkommas genom en kombination av flera olika åtgärder, till exempel; transporteffektivt samhälle, energieffektivisering och övergång till förnybara drivmedel, inklusive el. Ett ökat fokus behövs således för att effektivisera och optimera transporter och användning av existerande infrastruktur i arbetet för ett fossilfritt Sverige. I det arbetet är steg 1 och steg 2 åtgärder inom fyrstegsprincipen viktiga redskap.

Det är angeläget att utveckla de verktyg som används för prioritering mellan kapacitetsansökningar vid så kallade kapacitetskonflikter för att säkerställa att järnvägens kapacitetstilldelningsprocess resulterar i ett samhällsekonomiskt effektivt kapacitetsutnyttjande som bidrar till att klimatmålen bättre kan uppnås. I dag används endast administrativa prioriteringskriterier för att lösa upp kapacitetskonflikter inom ramen för Trafikverkets kapacitetstilldelningsprocess. Järnvägslagen tillåter även att ekonomiska styrmedel används för detta syfte – i första hand genom uttag av s.k. extra avgifter för utnyttjande av överbelastad infrastruktur. Det är i dag okänt om en ökad användning av ekonomiska styrmedel som verktyg i kapacitetstilldelningsprocessen i stället för eller i kombination med administrativa prioriteringskriterier skulle kunna leda till ett samhällsekonomiskt effektivare kapacitetsutnyttjande än vad som är möjligt med dagens praktik.

Sammantaget är det regeringens ambition att en större andel av det totala transportarbetet i framtiden genomförs med användning av energieffektiva och miljövänliga transporter så att klimatmålen bättre kan nås.

Mot den bakgrunden bör Trafikverket ges i uppdrag att redovisa förutsättningarna för att utveckla avgiftssystemet på järnväg så att det kan bidra till ett effektivare kapacitetsutnyttjande.

På regeringens vägnar

Anna Johansson

Magnus Axelsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA

Miljö- och energidepartementet/ME